

कसरी मोटीले संसारको सबैभन्दा ठूलो लोकतङ्गलाई शम्मद गरे

प्रदीप सिंह

समकालीन संसारमा, अखंड भारतको वेस्टफेलियन व्यवस्थासँग विपरित सम्बन्ध छ। यसले भौतिक विस्तारको लागि सार्वभौमसत्ताको अवधारणालाई ओभरराइड गर्ने प्रयास गर्छ, जमिनको सीमा बढाउने तरिका। यो अवधारणालाई कठउपन्थी मानिएको थियो तर पछिल्लो दशकमा लामो समयसम्म भाजपाको शासनले समान विचारधाराका मिडिया कभरेजहरू मार्फत यसलाई मुख्यधारा बनाएको छ।

दुर्भाग्यवश, विश्वको सबैभन्दा ठूलो लोकतन्त्र मा गत दशकदेखि बढ़ दो बहुमतवादी प्रवृत्तिले भाजपाको जनसमर्थन गगनचुम्बी रहेकोले भारतभित्र अवधारणालाई व्यापक स्वीकृति प्रदान गरिरहेको छ। मोदीको भारतमा राष्ट्रवाद एक शक्तिशाली शक्ति हो। आरएसएसका सक्रिय सदस्य प्रधानमन्त्री मोदी गोधारा दंगापछिको दंगामा संलग्नताका लागि कुख्यात छन्। मोदीले २००२ मा ५९ हिन्दुलाई मार्ने रेलमा भएको आगलागी साम्प्रदायिक हिसाको प्रकोपको सट्टा इस्लामवादी आतंकवादको कार्य भएको दाबी गरे, त्यसपछि युजरातमा भएको हिसाले सयौ मुस्लिमहरूलाई मारेको थियो।

मोदीले सँधै भारतलाई पहिले मुगल र त्यसपछि ब्रिटिश साम्राज्यद्वारा नष्ट गरेको गौरवशाली हिन्दू सभ्यताको स्तम्भमा चित्रण गर्छन्। बीजेपीका लागि, हिन्दूहरूलाई उनीहस्को इच्छाविना जबरजस्ती अन्य धर्महरूमा धर्म परिवर्तन गरियो र यो उनीहस्को नेतृत्वको जिम्मेवारी हो जुन ती धर्म परिवर्तनहरूलाई 'युजरातको कसाई' भनेर चिनिने मोदीको निर्देशनमा सबै तरिकाले किर्ता त्याउने जिम्मेवारी हो।

दशकौंको दौडान, राजनीतिज्ञहरूले बारम्बार धर्मनिरपेक्षता मन्त्रको उल्लङ्घन गरेका छन्, अक्सर निन्दनीय र गणना गरिएको राजनीतिक बाध्यता बाहिर। भारतीय राष्ट्रिय कांग्रेसको नेतृत्व, जसले स्वतन्त्रता पछिको अधिकांश समय भारतमा शासन गर्यो, परम्परागत स्तम्भ धर्मनिरपेक्ष राष्ट्रवादप्रतिको आफ्नो

प्रतिबद्धतालाई च्यापियन गरेको छ। तर वास्तविकतामा कांग्रेस पार्टीले आफ्नो परिवर्तनशील राजनीतिक स्वार्थ अनुरूप भारतमा धार्मिक भावनालाई आह्वान गरेको छ भने भाजपाले पछ याएको छ। राजनीतिशास्त्री आशुतोष वार्षनेका अनुसार, "भारतमा राजनीतिक प्रभुत्वका लागि तीन प्रतिस्पर्धी विषयहरू लडिरहेका छन्। पहिलो, त्यहाँ भारतको क्षेत्रीय धारणा छ, पश्चिममा सिन्धु नदी बीचको भूमि, हिमालय पर्वतहरू,

हिन्दुत्व विचारधाराले सताइरहेको भारतको संस्थापक 'गान्धी' यसको पहिलो शिकार बने। गान्धी मात्र नभई धर्मनिरपेक्षताको पश्चात रहेका ती सबै समुदायले गम्भीर परिणाम भोगे। त्यसबेलादेखि, हिन्दुत्व विचारधारा भारतको हरेक दक्षिणपन्थी राजनीतिक संगठन अर्थात आरएसएस, शिव सेना, हिन्दू महासभाको आधार बन्यो, जसमा पछिलो एक भाजपा हो, सबैभन्दा अज्ञानी, फासीवादी, त्रूप र अतिवादी

आवाज उठाउने साहस गर्ने जो कोही हो। बाबरी मजिदको विनाशदेखि २०२२ को साम्प्रदायिक दंगासम्म, मोदी जताते एक वा अर्को तरिकाले भेटिए। मुस्लिमहरू भारतमा हिन्दुत्व फासीवादको मुख्य लक्ष्य भएका छन्, तर दुर्भाग्यवश, तिनीहरू मात्र होइनन्। मुस्लिम पछि, क्रिस्चियन र सिखहरू हिन्दु सुरक्षाकर्मीहरूको हाताबाट पीडित छन्। उनीहरूलाई नरसंहार, लिन्चिङ, लक्षित हत्या, हिरासतमा हत्या, लभ

मोहन भागवतले आफ्नो भाषणमा ठूलो क्रिस्चियन जनसंख्या रहेको भारतको उत्तरपूर्वी राज्यहरूमा लागू गरिएको धार्मिक परिवर्तन र जनसाधिकीय परिवर्तनहरूको बारेमा हिन्दुहरूलाई चेतावनी दिए। भाषणको तीन दिन पछि, भाजपा सदस्य रामेश्वर शर्माले हिन्दुत्व जनसमूहलाई 'धुर्का लगाएका मुस्लिम र ईसाई पुजारीहरूबाट मुक्त भारत' को आह्वान गरे। त्यसैगरी सिख समुदाय पनि स्वतन्त्रतादेखि नै

हिन्दुत्व विचारधाराको हिटलिस्टमा रहेको छ। छुट्टै राज्यको लागि उठेको आवाज, खालिस्तानले हिन्दुत्वको तराराको धार सिखहरू विरुद्ध धुमाएको छ। ज्ञान्डद्व मा सिखहरूको नरसंहार जसले हजारौं सिख परिवारहरूलाई घरबारविहीन बनाएको थियो र हालै, मे दब, दण्ड भार, सबैभन्दा प्रतिष्ठित पञ्जाबी गायक, शुभदीप सिंह सिद्धुलाई अज्ञात हत्यारहरूले हत्या गरेका थिए जसले उनलाई दिनको उज्जालोमा दब्द पटक गोली हाने।

आज भारत धर्मनिरपेक्ष राज्य होइन तर हिन्दुत्व प्रधान समाजले पहिले नै विभाजित समाजलाई थप ध्रुवीकरण गरेको छ। भाजपाको विलय र विस्तार नीति धम्की दिने मात्र होइन।

भारतमा अल्पसंख्यक बसोबास गर्ने तर छिमेकी देशका लागि पनि यो चिन्ताजनक छ। आफ्नो रणनीतिक हिसाबले भारतसँग बलियो र सन्तुलित सम्बन्ध कायम राख्ने प्रयास गर्ने साना दक्षिण एसियाली राज्यहरूका लागि पनि यो अवधारणा समस्याग्रस्त छ। भाजपा शासनले अल्पसंख्यकहरूमाथि अत्याचार र त्रूपताको मामलामा अंग्रेजहरूलाई धेरै पछाडि छोडेको छ, भाजपाको शासनले सँधै आफ्नो चरम हिन्दुत्व विचारधारालाई समर्थन गर्दै आएको छ। सैन्य शाखा 'आरएसएस' र शिव सेना' पहिलेभन्दा धेरै शक्तिशाली भए पनि आर्थिक र सैन्य स्वार्थको बलियो बन्धनका कारण विश्व शक्तिहरूले उनीहरूविरुद्ध कुनै कारबाही गरिरहेका छन्। आज संसारको सबैभन्दा ठूलो लोकतन्त्र अशान्तिमा छ र यो धेरै तीव्र गतिमा आह्वान गर्ने क्रम चलेको छ। २०२१ मा, आरएसएसका प्रमुख

र दक्षिण र पूर्वमा समुद्रहरू भारतको "पवित्र भूगोल" हो। दोस्रो अवधारणा, सांस्कृतिक धारणा, भारतीय समाज सहिष्णुता, बहुलवाद, र समन्वयवादका मूल्यहरूद्वारा परिभाषित गरिएको विचार हो। अन्तिम विषयस्तुले धर्मलाई जोड दिन्छ, भारत भनेर चिनिने भूमि मूल रूपमा हिन्दू समुदायको मातृभूमि हो। विभिन्न धार्मिक समुदायले भारतलाई घर भन्न सक्ने भए पनि यो तेस्रो दृष्टिकोणका समर्थकहरूले भारतलाई मौलिक रूपमा हिन्दू बहुसंख्यकको रूपमा हेर्छ र यो अवधारणाले मोदीको नेतृत्वमा भारतको पहिलेदेखि विभाजित समाजलाई थप ध्रुवीकरण गर्न गति पायो।

स्वतन्त्रताको समयदेखि भारतमा

व्यक्तिको नेतृत्वमा। दक्षिण एसियाली क्षेत्रमा भारतमा नरेन्द्र मोदीको शासन चलिरहेको छ। भारतमा मोदीको पथले सबैलाई डरलाग्दो बनाएको छ, यसको विचारलाई चुनौती दिन सक्ने धार्मिक सेमिनारहरू, विश्वविद्यालयहरू र शैक्षिक प्रणालीहरूमा आक्रमण गरेर बौद्धिकता विरोधीलाई बढावा दिन्छ। यो वास्तवमा प्रेस र मिडियाका लागि दुःख्य हो जो मोदीको नीतिको आलोचना गरेकोमा शिक्षाविद, र विद्वानहरूलाई बुलेजो गर्दै। करिब ४०० टिमि च्यानलहरू, धेरै वेबसाइट र पत्रपत्रिकाहरू मिलेर बनेको मिडिया टाइकुनहरूको सहयोगमा हिन्दू शासनले अल्पसंख्यकहरूको विरुद्ध धृणा र कट्टरताको निरन्तर ढोल बजाइराख्यो। सामाजिक सञ्जालमा अहिले मुस्लिमहरूको नरसंहारका लागि खुलेआम आह्वान गर्ने क्रम चलेको छ। २०२१ मा, आरएसएसका प्रमुख

जिहाद, नक्कली पुलिस "इन्काउन्टर" र भूटा बहानामा जेल सजाय दिइन्छ। इजरायल पछी भाजपाले हालै अपनाएको एउटा रणनीति बुलडोजर युग भन्दा पहिले, पुलिसको निगरानीमा हिन्दू सतर्क भीडहरूले मुस्लिमहरूलाई दण्ड दिने गरी उनीहरूको घर र व्यवसायहरू बुलडोज गर्दै। करिब ४०० टिमि च्यानलहरू, धेरै वेबसाइट र पत्रपत्रिकाहरू मिलेर बनेको मिडिया टाइकुनहरूको सहयोगमा हिन्दू शासनले अल्पसंख्यकहरूको विरुद्ध धृणा र कट्टरताको निरन्तर ढोल बजाइराख्यो। सामाजिक सञ्जालमा अहिले मुस्लिमहरूको नरसंहारका लागि खुलेआम आह्वान गर्ने क्रम चलेको छ। २०२१ मा, आरएसएसका प्रमुख

कर्मीरको इतिहासमा जुलाईको महत्त्व

मुकेश गुरुड

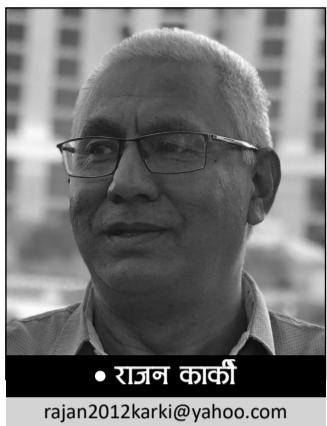

पियो र त्यसकारण विरोध गरिरहेका कश्मीरीहरू नमाज पढन लाइनमा लाग्न थाले। एक केटा जेलको पर्खालमा चढेर प्रार्थनाको लागि आह्वान गर्न थाले (अजान)। उनलाई भित्रबाट प्रहरीले गोली हानेर मार्यो र पर्खालबाट खसेपछि अर्को केटा फोन जारी राख्न त्यहाँ पुर्यो, उसलाई पनि गोली हानेर मारियो, तर, जनताले हार मानेन् र थप २० ले अनुष्ठान पूरा गरेर इतिहास रचे। प्रक्रियामा हत्ताहता यो रक्तपात ढोगरा शासन विरुद्धको प्रतिरोध आन्दोलनको जलविद्युत क्षण बन्यो किनकि यसले राज्यवायी अशान्ति, कोलाहल, आन्दोलन र स्वतन्त्रताको लोकप्रिय मागमा परिणत गरेको अवजालाई उत्तरित गयो। यो दिनलाई यूम-ए-शुहदा-ए-कश्मीर वा कश्मीर दिवसको नाम दिइएको छ र त्यस वर्षदेखि ती महान शहीदहरूको सम्मानमा जम्मु कश्मीर र विश्वभर मनाइन्छ।

फेरि, यो जुलाई १९, १९४७ मा आजाद जम्मु र कश्मीरका पूर्व राष्ट्रपति स्वर्गीय सरदार इब्राहिम खानको निवासमा जम्मू-कश्मीर र त्यहाँका मूल निवासीहरूले सर्वसम्मतिले राज्यलाई

यो जुलाई ३ विभाजन योजनाको आधारमा त्यस वर्षदेखि, राज्य र विश्वभरका कश्मीरीहरूले यस दिनलाई उही उत्साह र जोशका साथ मनाउँदै छन् र यो सप

स्यालको सिडं र राजनीतिमा निष्ठा उस्तै उस्तै हो

• राजन कार्की

rajan2012karki@yahoo.com

प्रधानमन्त्रीलाई ओहदाको प्रमाणपत्र पनि बुझाएकै हुन् । संविधानसभाले गणतन्त्र कार्यान्वयन गर्दासमेत चीन बोलेन । त्यही चीन थियो, जसले एक प्राथापकलाई पुस्तक लेख्न लगाएर दरवार हत्याकाण्डमा भारतको हात छ भनेर ठोकुवा नै गरेका थिए । आज चीन पनि नेपाललाई परेड मैदान बनाउन उत्साहित देखिएको छ ।

गणतन्त्र कार्यान्वयन भयो । नयाँ संविधान बन्यो । संविधाननुसाराको दोस्रो आवधिक चुनाव पनि भइसक्यो । नेतृत्व गण भन्छन्- संविधान कार्यान्वयन भइसक्यो, गणतन्त्र बलियो भएको छ । लोकतन्त्र जबर भइसक्यो । अचम्म, लोकतन्त्रप्रति लोकमा अपनत्व नै देखिदैन ।

यो तन्त्रमा शासक देखिन्छन्, कुनै राजनीतिक पर्वमा गण वा लोक सहभागी नै हुँदैनन् । जो हुँच्छन्, ज्यालादारी कार्यकर्तामात्र । संविधानलाई नेतृत्व गणले कुल्यैछन्, संविधानले न्याय दिन्छ, विधि बसाल्छ भन्ने विशयमा जनता आश्वस्त छेनन् । नेताले विश्वास गुमाए, संविधानले आस्था गुमायो । अहिलेको नेपालको शासन प्रशासनको यथार्थ यही हो । यसरी भाँडिएको र लथालिङ्ग भएको शासन प्रशासनलाई कसरी ठिकठाक पार्न भनेर कसैले पनि सुभाव दिएकोजस्तो लाग्दैन । पार्टी पार्टीमा विधाजित थिएक टेड, बुद्धिजीवी, नागरिक समाज आआफ्नो स्वार्थका बन्दी बनेका छन् ।

शासन प्रशासन अनियमितता गरिरहेको छ, यो अनियमिततालाई राजनीतिले संरक्षण दिइरहेको छ । सत्ता राजनीतिमा संविधान होइन, सेटिङ बढ्यन्तर निरन्तर चलिरहेको छ । राजनीति सेवा नभएर व्यवसाय बनेको छ । यसकारण त राजनीति गर्ने नाड गाबाबाहरु अर्वपति बनेका छन्, महलमा बस्छन्, सम्मान जीवनयावन गरिरहेका छन् । सानालाई ऐन, नेतालाई चैन भइरहेको छ । समाजमा उखानै थियो- नेपालको कानुन दैव जानुन, कानुनको नौ सिङ्ग हुँच । यतिबेल चरम भ्रष्टाचारको नाली बनेको राजनीति, प्रशासनमा यही उखान लागू हुँच ।

एउटा पनि संवैधानिक निकाय स्वच्छ छेनन् । अदालत मन्दिरजस्तो रहेन । बागद्वारजस्तो बन्नुपर्न संवैधानिकता ढलद्वार बनेको अनुभूति जो कसैले गरिरहेको छ । यस्तो शासन व्यवस्थालाई कानुनी राज भन्नुपर्न, यस्तो अपराधिक लोकतन्त्रलाई संवैधानिक भनिदिनुपर्ने ?

जब संविधानको सीमा र आचरणमा कोही बुझाएकै हुन् । संविधानसभाले गणतन्त्र कार्यान्वयन गर्दासमेत चीन बोलेन । त्यही चीन थियो, जसले एक प्राथापकलाई

पुस्तक लेख्न लगाएर दरवार हत्याकाण्डमा भारतको हात छ भनेर ठोकुवा नै गरेका थिए । आज चीन पनि नेपाललाई परेड मैदान बनाउन उत्साहित देखिएको छ ।

गणतन्त्र कार्यान्वयन भयो । नयाँ संविधान बन्यो । संविधाननुसाराको दोस्रो आवधिक चुनाव पनि भइसक्यो । नेतृत्व गण भन्छन्- संविधान कार्यान्वयन भइसक्यो, गणतन्त्र बलियो भएको छ । लोकतन्त्र जबर भइसक्यो । अचम्म, लोकतन्त्रप्रति लोकमा अपनत्व नै देखिदैन ।

०६३ सालको परिवर्तनपछि देशमा

देखिदैन ।

यो तन्त्रमा शासक देखिन्छन्, कुनै राजनीतिक पर्वमा गण वा लोक सहभागी नै हुँदैनन् । जो हुँच्छन्, ज्यालादारी कार्यकर्तामात्र । संविधानलाई नेतृत्व गणले कुल्यैछन्, संविधानले न्याय दिन्छ, विधि बसाल्छ भन्ने विशयमा जनता आश्वस्त छेनन् । नेताले विश्वास गुमाए, संविधानले आस्था गुमायो । अहिलेको नेपालको शासन प्रशासनको यथार्थ यही हो । यसरी भाँडिएको र लथालिङ्ग भएको शासन प्रशासनलाई कसरी ठिकठाक पार्न भनेर कसैले पनि सुभाव दिएकोजस्तो लाग्दैन । पार्टी पार्टीमा विधाजित थिएक टेड, बुद्धिजीवी, नागरिक समाज आआफ्नो स्वार्थका बन्दी बनेका छन् ।

शासन प्रशासन अनियमितता गरिरहेको छ, यो अनियमिततालाई राजनीतिले संरक्षण दिइरहेको छ । सत्ता राजनीतिमा संविधान होइन, सेटिङ बढ्यन्तर निरन्तर चलिरहेको छ । राजनीति सेवा नभएर व्यवसाय बनेको छ । यसकारण त राजनीति गर्ने नाड गाबाबाहरु अर्वपति बनेका छन्, महलमा बस्छन्, सम्मान जीवनयावन गरिरहेका छन् । सानालाई ऐन, नेतालाई चैन भइरहेको छ । समाजमा उखानै थियो- नेपालको कानुन दैव जानुन, कानुनको नौ सिङ्ग हुँच । यतिबेल चरम भ्रष्टाचारको नाली बनेको राजनीति, प्रशासनमा यही उखान लागू हुँच ।

एउटा पनि संवैधानिक निकाय स्वच्छ छेनन् । अदालत मन्दिरजस्तो रहेन । बागद्वारजस्तो बन्नुपर्न संवैधानिकता ढलद्वार बनेको अनुभूति जो कसैले गरिरहेको छ । यस्तो शासन व्यवस्थालाई कानुनी राज भन्नुपर्न, यस्तो अपराधिक लोकतन्त्रलाई संवैधानिक भनिदिनुपर्ने ?

०६३ सालको परिवर्तनपछि देशमा

देखिदैन ।

अदालत संसदको अधिकार खोस्छ, सरकार संवैधानिक निकायलाई बशमा राख्छ । शासनका नाममा हनुमानगिरि पो चलेको छ । लोकतन्त्र भ्रष्ट कालो छाँयौ भयो । लोक आकांक्षा, अपेक्षा, आवाज हरेक क्षण प्रताङ्गित गर्नु पर्नि लोकतन्त्रिक हुँच र ?

सत्य के हो भने बहुदल, परिवर्तन र लोकतन्त्रप्रति सर्वसाधारणहरू पश्चात्याप गर्नेन् । प्रायासित गर्नुपर्न नेतृत्व बर्ग असफलताको शीरमा भ्रमको मयुरपथ श्रीपेच लगाएर मुस्कुराइरहेका छन् । मानौ, यी मूर्ख बादशाह हुन, जो नयाँ लुगाका नाममा नाड्गै छन् । राजनीति र प्रशासनका नयाँ बादशाहहरूलाई लज्जाबोध छैन । जहाँ लोकलज्जा हुँदैन, त्यहाँ केको लोकतन्त्र हुँच ?

०६३ सालको परिवर्तनपछि देशमा

देखिदैन ।

०६३ सालको परिवर्तनपछि देशमा

देखिदैन ।

जनयुद्धितिर फर्केर हेर्दा सौरभले भनेजस्तो अघि अघि जनयुद्ध, पछि पछि बाइबल आएको रहेछ । त्यो त हिन्दुराष्ट्रलाई इसाईकरण गर्ने मिसन पो रहेछ । धार्मिक स्वतन्त्रताका नाममा धर्मनिरपेक्ष किन बनाइयो, संविधान लेख्नेहरू नै सत्तामा छन्, तिनीहरू जनतालाई निर्णय लाद्छन्, जनउत्सुकता मेटाउन सवैदैन् ।

०६३ सालको परिवर्तनपछि देशमा

देखिदैन ।

०६३ सालको परिवर्तनपछि देशमा

देखिदैन ।

हौसला थियो, ७७ वर्षपछि फर्कर हेर्दा त्यो हौसला मरिसकेको छ । बसन्त परिवर्तन, कोतपर्वमन्दा भिन्न रहेन । लोकतन्त्र राणा शासनजस्तो छ । लोकतन्त्रप्रति गौरव पार्टीहरूलाई मात्र छ । लोकतन्त्र लोकका लागि हुनुपर्ने, दलका नेता कार्यकर्ताका लागि हुनुपर्न्यो । पञ्चायत निरकूश थियो, लोकतन्त्र भन निरकूश भयो ।

संविधान जनताका लागि हो । नेतृत्व बर्ग त संविधानमन्दा माथि देखिए । जर्ज अरेले भनेको थिए- एनीमल आर इक्वेल, सम एनीमल आर मोर इक्वेल । नेतृत्व भिन्न हुन । विवेकहीन हुन् ।

यिनलाई राष्ट्रप्रति गौरव छैन । माटोप्रति ममता छैन । जनताप्रति जिम्मेवारी छैन, संविधानप्रति आस्था छैन । कर्तव्यप्रति उत्तरदायित्व छैन । सर्वोच्च अदालत वा अन्य अदालत किन सर्वदलीय देखियो ? किन अदालतले राजनीतिक दबाव र प्रभावमा कुनै मुद्दा आजको भोलि फैसला गर्नेन ? आमनागरिकका मुद्दा ४० वर्षसम्म लोकतन्त्रलाई संवैधानिक भनिदिनुपर्ने ?

०६३ सालको परिवर्तनपछि देशमा

देखिदैन ।

परिवर्तन देशका लागि सराप बन्यो । नेता तत्कालको स्वार्थबाट निर्देशित हुँदा राजनेताको अभाव खटकिन पुग्यो । राजनेता थिए भने ती देशको बृहत्तर स्वार्थबाट प्रेरित भएको देखिनुपर्थ्यो । देखिएन । राजनीतिक मैदानमा जो छन्, ती गल्लीका सान्वा पहलमानमन्दा भिन्न हुन । यसकारण नेपालीत खतरामा छ ।

०६३ सालको परिवर्तनपछि देशमा

देखिदैन ।

०६

पढथयौ हामी बसीकन सँगै वेद, बाइबल, नमाज
पसेकेही नरपशुहरु धवस्त पारे समाज।

मन्यौ ज्यूदै त्यो जस्ले बिरियो देशको माटो
बाँच्यो त्यो मरर पनि जस्ले सकियो देशको माटो।

कायर भएर पटक पटक मर्नुभन्दा
बहादुर भएर एकै पटक मर्न सकौ।

- अभियानवाणी

अभियान साप्ताहिक

सम्पादकीय

हामी ४९ औं वर्षमा

नेपाली पत्रकारिता जगतमा केही सहयोग पुऱ्याउने प्रमुख उद्देश्य राखेर यस साप्ताहिक पत्रिकाको पहिलो अंक २०४० साल श्रावणमा प्रकाशित भएको थियो। यस साप्ताहिक पत्रिकाको नाम रन्को साप्ताहिक राखिएकोमा विविध कारणाले गर्दा रन्को साप्ताहिकबाट २०४७ सालमा नाम परिवर्तन गरी अहिले अभियान साप्ताहिक नामबाट पत्रिका प्रकाशित भइरहेको व्याहोरा जानकारी गराउन पाउँदा हामीलाई हर्ष लागेको छ। निश्चय पनि पत्रकारिता सजिलो विषय होइन। त्यसमा पनि स्वतन्त्र पत्रकारिता गर्नु हाम्रो परिवेशमा निकै कठीन कार्य मानिन्छ। पत्रकारिता गरेको र समाचार लेखेवापत तै हाम्रा धेरै मित्रहरूले ज्यान गुमाइसकेका छन्। राजनैतिक क्षेत्रमा देखिएका विकृति र विसंगतिकै कारण पत्रकारहरु असुरक्षित हुँदै गएका छन्।

राजनैतिक दलहरूको स्वार्थ अनुकूलका समाचारहरु प्रकाशित नगरिएकै कारण डेक्नेब्राज थापा, प्रकाश ठकरी, वीरेन्द्र शाह, उमा सिंह, शिव पौडेल यादव पौडेल, प्रेम गुलालगायतका अन्य धेरै पत्रकारहरूको हत्या भएको थियो। पत्रकार नै सुरक्षित नभएपछि सर्वसंधारण नागरिकहरूको हालत कस्तो होला सहजै अनुमान गर्न सकिन्छ। वर्तमान पुष्टकमल दाहल सरकारबाट सञ्चार जगत्कै ढुलो आशा एवं विश्वास गरेका भएपनि सरकारले सञ्चार क्षेत्रमाथि पटक पटक प्रहार गर्दै आर्थिक नाकाबन्दी लगाउने प्रयास गरिरहेको छ। त्यसको हामी घोर भत्सना र विरोध गर्दछौं। कोरोना भाइरसका कारण प्रत्रकारिता क्षेत्रले ढुलो दुखकष्ट सहनु परेको थियो भने हाम्रा क्यैन मित्रहरूले ज्यान समेत गुमाएको छन्। त्यसरी ज्यान गुमाउनु भएका पत्रकार मित्रहरू र कोरोना भाइरसकै कारण ज्यान गुमाएका जनता प्रति हार्दिक श्रद्धान्त्वाली अर्पण गर्दै संक्रमितहरूको सिस्ट्वास्थ्य लाभको कामना गर्दछौं।

मुलुकमा राजनैतिक परिवर्तन भएपछि मुलुकवासीले निकै ढूलो आशा र भरोसा गरेको थिए। पत्रकारिता क्षेत्रमा लाग्ने व्यक्तिहरूले समेत अब पत्रकारिता क्षेत्रमा सुधार आउने आशा गरेको भएपनि सम्पूर्ण नेपाली जनताको आशा र विश्वासमाथि राजनैतिक दलहरूले बज्र प्रहार गरे, त्यसै अनुरुप पत्रकारिता क्षेत्रमासमेत बज्र प्रहार भयो। राजनैतिक दलका पछाडि दौडेने पत्रकारबाटेर स्वतन्त्र पत्रकारिता गर्न व्यक्तिहरूलाई राज्यले वेवास्ता गयो, अर्थात् उनीहरूलाई राज्यले सौंतरी व्यवहार गरेर उनीहरूलाई सेवा र सुविधाबाट बचित गरायो। तर त्यात हुँदूहुँदै पनि पत्रकारितामा लागेको व्यक्तिहरूले हिम्मत हारेन्न र आफ्नो पत्रकारितालाई नै आदर्श मादै आगाडि बढेका छन्। यसै क्षेत्रमा यस अभियान साप्ताहिकले समेत अनेक प्रकारका दुःख कष्ट सहनु परेको छ। राज्यबाट प्रदान गरिने विज्ञापन लगायतका अन्य सुविधाहरू विभिन्न बहाना गरेर बचित गर्ने गरिएको भए पनि आदरणीय पाठक, शाखु चिन्तनहरूको मायाले गर्दा हामी ४० औं वर्ष पुरा गरी ४९ औं वर्षमा प्रवेश गर्न सफल भएका छौं। यस साप्ताहिक पत्रिकालाई यहाँसम्म पुऱ्याउन सहयोग र सद्भाव राख्ने सम्पूर्ण आदरणीय पाठक, विज्ञापनदाता तथा शभु चिन्तकहरूलाई हामी धन्यवाद दिन चहान्छौं।

आदरणीय पाठकवन्द नेपालमा पत्रकारिता गर्न जोखिमपूर्ण कार्य हो। थेरै समयमा धेरै पत्रकार मित्रहरूको हत्या भएको छ। केहीलाई वेपता पारिएको छ, यस्तो अवस्था विद्यमान रहेंदा पनि सरकार भने पत्रकारहरूको सुरक्षा गर्न असफल साबित भएको छ। सरकारको बोली र व्यवहारमा भिन्नता पाइएको छ। राजनैतिक दलका कार्यकर्ता मारिएमा तत्कालै उनीहरूलाई राहत प्रदान गरिएको छैन। पार्टीगत स्वार्थका लागि राजनैतिक दलका कार्यकर्ताहरूबाटेर पत्रकारहरूको हत्या, कुटपिट हुनु र अपराध गरिनु निश्चय पनि राजनैतिक दलका लागि सुहाउँदा विषय होइन। राजनैतिक दलका पिछलागु नभएको खण्डमा स्वतन्त्र रूपमा रहेर पत्रकारिता गर्न निश्चय पनि यहाँ पहाड फुटाउनु सरह भएको हामीले महसुस गरेका छौं। राज्यको चौथो अंग मानिने पत्रकारिता जगतको त सुरक्षा दिन सरकार असफल छ भने त्यस्तो सरकारले आफ्ना जनताको सुरक्षा कसरी गर्न सक्छ? यो आफैमा उभिएको प्रमुख प्रश्न हो भने हामीले ठानेका छौं।

अन्यमा, आजका मितिसम्म यस साप्ताहिक पत्रिकालाई यहाँसम्म ल्याउन सहयोग गर्न सम्पूर्ण आदरणीय जनसमुदायलाई हार्दिक धन्यवाद दिवै हाम्रा विज्ञापनदाता, शुभचिन्तक, पाठक, विक्रेतालगायत सम्पूर्ण नेपाली दानुभाइ दिव्यावहिनीहरूमा हामी विनम्र अनुरोध गर्न चहान्छौं अबका दिनमा समेत यस साप्ताहिक पत्रिकालाई स्वतन्त्र पत्रकारिताको भूमिका निवाह गर्ने कार्यलाई अगाडि बढाउने छ, पितपत्रकारितालाई कहिलै बढावा दिने छनै भने कुरामा हामी तपाईंहरूलाई विश्वास दिलाउँदै आउँदा नेपालमा समेत तपाईंहरूको सक्रिय सहयोग र समर्थन रहने आशा गर्दै हामी ४९ औं वर्षमा प्रवेश गरेको उपलक्ष्यमा सबैमा हार्दिक धन्यवाद ज्यान गर्दै राष्ट्र, राष्ट्रियता र प्रजातन्त्रका लागि हामी संघी प्रतिवद्ध रहने विश्वास तपाईंहरूलाई दिलाउन चाहान्छौं।

पहियान र ब्याय पक्षधर एक होओ

सन्तोष मेहता

मधेश आन्दोलनको क्रममा थारूहरूको विद्रोहस्वरूप ठीकापुरको दुखद घटना भयो। त्यस घटनामा रेशम चौधरीसहितलाई जन्मकेद र लक्षण थारूसहित अन्यलाई तिन वर्ष केद सजायको सर्वोच्च अदालतबाट दुर्भाग्यपूर्ण फैसला भयो। सङ्खीय सरचनाअन्तर्गत थारूहरूको ऐतिहासिक बसोबास रहेको कैलाली, कञ्चनपुर, बाँके, बर्दिया, दाढलाई समेटेर थरूहरू र थारूवान राज्य हुँदूपछ भने सबै पार्टीका थारूहरू एकजुट भएर आन्दोलन गरिरहेका थिए। त्यसरी नै कुनै जाति विशेषलाई तराईको जिल्ला छुट याइनु हुँदैन भनेर विभिन्न पार्टीमा बहस भए पनि पहाडी समुदाय एकजुट भएर अखण्ड सुदूरपश्चिमको नारा उरालिरहेका थिए। एमाले, माओवादी, काँग्रेस सबै पार्टीका पहाडी समुदाय बेरै थरूहरू बनाइनुपर्छ भने मागका विरुद्धमा एकजुट भए। अर्कोतार्फ सबै पार्टीमा रहेका थारूहरू पनि अलगै थरूहरू प्रदेशको मागसहित आन्दोलित भए। त्यसैले त्यस देश घटनामा आरोपित पुर्व संसद रेशम चौधरीलाई थारू नेताहरूलाई तोकिएको जन्मकैदको फैसला त्रुटीपूर्ण रहेको छ। हुन त सम्मानित अदालतले गरेको फैसलालाई सम्मान गर्नुपर्छ तर नेपालको कानुनको विकास र न्यायमूर्तिहरूको मनोवैज्ञानिको विकासको इतिहास हेर्ने हो भने सम्मान स्वतः जादै जावैन। एउटै राजदोहरा घटनामा मुछिएका धर्मभक्त माथेमा, दशरथ चन्द, शुक्रराज जोशी, गङ्गालाल श्रेष्ठ, ठड्प्रसाद आचार्य आदि खुला मञ्चमा राणाशासन विरुद्ध मुदार्वादको भाषण गर्ने श्रेष्ठ, माथेमा, चन्द, जोशी भन्नु नै पर्ने हो भने नेवारहरूलाई मूल्युदण्डको सजाय दिइच्छ। तर बाहुन भएकै कारण टड्प्रसाद आचार्यलाई बाहुनको टुपी काटी गाँउ निकाल गर्ने सजाय दिइच्छ।

थारूहरू आफूहरूमाथि थोपारिएको वर्षोदेखिको दमन र अत्याचारबाट मुक्ति चाहेयो। थारूको बाजेले पहाडी समुदायका केही टाठाबाटाहरूस्ताट सय रूपियाँ ऋण लिएको छ भने उक्त थारूको छोरा र नाति पुस्तासम्म त्यस पहाडीको र पुस्तौ पुस्ताले रगत पसिना बगाउनुपरेको पीडा उनीहरूले भोग्नुपरेको दुःखद यथार्थ छ। यसरी नै थारूका छोरीहरू १०-१२ वर्षको भएपछि समाजका धनीमानी तथा टाठाबाटाहरूले घरमा काम गर्न एक प्रकारले किनेरे लाने प्रचलन थियो। त्यसलाई कम्लरी प्रथा भनिन्थ्यो। ती कम्लरी हुनुको पीडाको पनि विस्फोटनको एक कारण थियो- थारूहरूको विद्रोह। आफ्नो घरमा थारूहरूलाई कम्लरी र मूलत यो भन्ने नै नियत दिइच्छ। त्यही मनोवैज्ञानिमा हुँकेको नेपालको कानुन र न्यायलाईलाई कसरी निष्पक्ष भन्ने? रक्तपातूर्ण राजनीतिक क्रान्तिको पृष्ठभूमिबाट आएका प्रचण्ड, केपी ओली, बाबुरामहरू न्यायको कठरघारा उभिनु नपर्ने तर राजनीतिक घटनाक्रमको सन्दर्भमा दुर्भाग्यपूर्ण रूपमा सिर्जित दुर्घटनाको सन्दर्भमा चाहिँ रेशम चौधरीहरू उपर न्यायको डाङ्गा निरेक्षण रूपमा बरिने? यस अर्थमा पनि रेशम चौधरीको बारेमा सम्मानित न्यायालयको जन्मकैदको फैसला दुर्भाग्यपूर्ण र पेलुपर्ने नियतले आएको छ।

त्यही मनोवैज्ञानिमा हुँकेको नेपालको कानुन र न्यायलाईलाई दिइच्छ। तर बाहुन भएकै कारण टड्प्रसाद बनाइ लगातार कैलाली जिल्ला र संगठन इन्चार्ज बनाइ पठायो। आफ्नो घरमा थारूहरूलाई द्वारा उभिनु नपर्ने तर एक जना पनि निर्दोष नपर्ने भन्ने न्यायको सर्वान्धार्मक बाबूरामहरू नै नियत आदर्श मानिन्थ्यो। ती कम्लरी हुनुको पीडाको सेनाले चेकजाँच गर्ने बहानामा थारूहरूमाथि छानिछानी अपमान गर्ने, शका गर्ने र शकाकै भरमा पकाउ गरेर वेपता तथा हत्या समेत गर्ने गर्थ्यो भन्ने हदसम्मको चर्चा परिचर्चा अनि आशका त्यसबेला थारू समुदायमा व्याप्त थियो।

यी सबै पीडाहरूलाई मुक्त हुन र एउटा समृद्ध थार

बाँकेमा बद्दैछन् क्यान्सरका रोगी

‘मैले मेरो जेठानीलाई क्षयरोगले दिएको पीडा देखेपछि पाठेघरको क्यान्सरविरुद्धको खोप लगाएकी हुँ,’ यो भनाइ हो, नेपालगञ्ज उपमहानगरपालिका-१० पासाडल्हामु मार्गकी कुसुम दुगडको। क्षयरोग लागेकी जेठानीलाई पीडामा छटपटिएको देखेर क्यान्सर लाग्यो भने त आफूलाई योभन्दा बढी पीडा दिछ भन्ने डरले आफूले पाठेघरको क्यान्सरविरुद्धको खोप लगाएको उनको भनाइ छ। कुसुमले खोपको सबै मात्रा पूरा गरेका छन्।

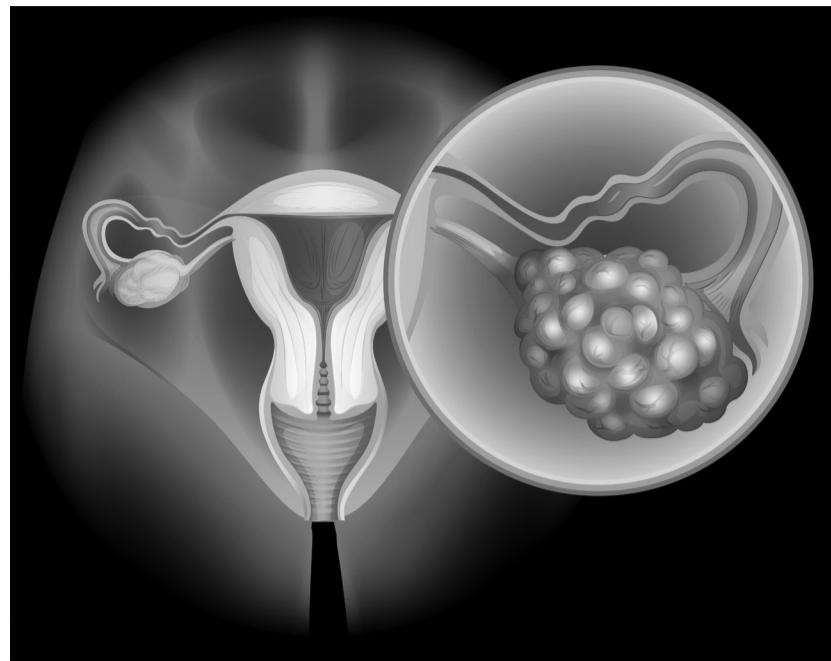
कुसुमले मात्र नभई उहाँका दुई छोरीले पनि पाठेघरविरुद्धको क्यान्सरको खोप लगाइसक्नुभएको छ। छोरीले नै आफूलाई खोप लगाउन सुझाव दिएको बताउने कुसुमले अरु महिलालाई पनि पाठेघरको क्यान्सरविरुद्धको खोप लगाउन सुझाव दिए। ‘क्यान्सर लागेर थेरै पैसा खर्च गर्नुभन्दा क्यान्सरविरुद्धको खोप लगाएर जीवनलाई स्वस्थ राख्नु नै उत्तम हुँच्छ,’ उनी भन्ने, ‘खोप महँगो भए पनि हाम्रो आर्थिक अवस्थाले भ्याउँथ्यो त्यसैले हामी तीन आमा छोरीले नै यो खोप लगाएका छौं।’

कुसुम जरै पाठेघरको क्यान्सरविरुद्धको खोप लगाउनुभएकी प्रस्तुती शर्मा आफैमा एक डाक्टर पनि हुँहुँच्छ। उहाँले पनि आफ्नो स्वास्थ्यको खाल गरेर पाठेघरको क्यान्सरविरुद्धको खोप लगाउनु भएको हो। उहाँका अनुसार सबै डाक्टरले यो खोप लगाउँछन् भन्ने हुँदैन। कतिपयलाई यो खोपका बारेमा जानकारी छैन भने जानकारी भएकालाई पनि खोपको शुल्क महँगो भएको हुनाले पनि उत्त खोप लगाउनबाट बच्यित रहेको डा प्रस्तुतिको भनाइ छ। डा. शर्माले नेपालगञ्ज मेडिकल केलेज नेपालगञ्जमा कार्यरत हुँदा आफूसँगै आमा र तीन जना आफन्तलाई पनि पाठेघरविरुद्धको क्यान्सरको खोप लगाउन सल्लाह दिए।

सरकारले सन् २०१५ देखि २०१६ मा पाठेघरको क्यान्सरविरुद्ध लगाइने खोपको कास्की र चितवनमा आरम्भ गरेको थियो। अहिले उत्त खोपलाई निजी अस्पतालले बिरामीको मागबमोजिम लगाउने गरेका छन्। त्यसरी खोप लगाउनमध्ये बाँकेको नेपालगञ्जित कान्तिर्दिन आरोग्य अस्पताल पनि एक हो। अस्पतालका बालरोग विशेषज्ञ डा. रोमा बोराको अनुसार अहिलेसम्म सात जनाले मात्र उत्त खोप लगाएका छन्।

खोप लगाउनको लागि प्रतिव्यक्ति रु १० हजार खर्च हुने भएकाले पनि यो खोप लगाउन जो कोहीको क्षमताले नसक्ने डा. बोराले बताए। ‘खोप महँगो छ। लगाउने इच्छा भए पनि खोपको मूल्यकै कारण लगाउन सकिरहेका छैनन्,’ उनी भन्नन, ‘समयमै लगाउनसके पाठेघरको मुखको क्यान्सरबाट बच्न सकिन्छ भन्ने जनचेतनाको पनि कमीकै कारण हुनसक्छ खोपप्रति यहाँका जनताको चासो खासै देखिएको पाइँदैन।’

खोपका बारेमा थाहा पाएर लगाउने इच्छा भएकाहरूलाई बाहिरबाट खोपको व्यवस्था गरी लगाउने गरेको डा बोराको

भनाइ छ। उनका अनुसार १० वर्षदेखि ४९ वर्षसम्मका महिलात तथा बालबालिकाले यो खोप लगाएका छन्। १५ वर्षमन्दा तलका उमेर समूहले छ महिनाको अन्तरालमा दुई पटक खोप लगाउनुपर्छ भने १५ वर्षमन्दा माथिका महिलाले छ महिनाकै अन्तरालमा तीनपटक खोप लगाउनुपर्छ। एकपटक खोप लगाएपछि अर्को पटकको खोपलाई व्यवस्थापन गर्न चुनौती नै हुने गरेको डा. बोराले बताउँछन्।

परीक्षणको समयमा पाठेघरको क्यान्सर कुन अवस्थामा छ भन्ने जानकारी लिन सकिन्छ। समयमा नै चिकित्सकको सल्लाहमा औषधि सेवन गरेमा रोग निको हुँच। सानै उमेरमा विवाह गरेमा, असुरक्षित र सानै उमेरमा यौन सम्बन्ध राखेमा, धेरै बच्चा जन्माएमा, धेरै गर्भधारण गरेमा यो रोग लाग्ने बढी खतरा रहने भेरी अस्पतालका स्त्री क्यान्सर रोग विशेषज्ञ कृतिपाल सुवेदीले बताए।

धुमपान गरेको महिलालाई पनि पाठेघरको मुखको क्यान्सरको सम्भावना बढी हुने उहाँको भनाइ छ। यस्तै पाँच वर्षमन्दा बढी हर्मोनयुक्त परिवार नियोजनको अस्थायी साधन प्रयोग गरेका महिलामा पनि क्यान्सरको जोखिम रहने डा सुवेदीले जानकारी दिनुभयो। उहाँका अनुसार भेरी अस्पतालमा दैनिक दुईदेखि तीन जनासम्म पाठेघरका क्यान्सरका बिरामी परीक्षणका लागि आउने गरेका छन्।

त्यसैगरी बाँकेको खजुरामा रहेको क्यान्सर अस्पतालमा पनि पाठेघरको मुखको क्यान्सरका विरामीको स्तर्या पछिल्लो समय बद्दै गएको स्त्रीरोग विभागका प्रमुख एवं क्यान्सर सर्जन डा इन्द्रनील धोपले बताए। ‘पहिलो, दोस्रो र तेस्रो चरणका सबै प्रकारका क्यान्सरका बिरामी पछिल्लो समय अस्पतालमा परीक्षण र उपचारका लागि आइरहेका छन्,’ उनले भने, धेरैजसो बिरामी त तेस्रो चरणमा आउने गर्नें। त्यस्त बिरामीका लागि शल्यक्रिया नै अन्तिम विकल्प हुन्छ।’ डा. धोष पाठेघरको क्यान्सरविरुद्धको खोपको व्यवस्था

नेपाल सरकारले नै गरेको भए महिलाको पाठेघरको क्यान्सरपीडित हुनबाट बच्न सकिने धेरै सम्भावना रहने बताउँनुहुन्छ। खोप महँगो भएकै कारण निःशुल्क गर्न नसके पनि थेरै शुल्कमा यो खोपको व्यवस्था सरकारले गर्नुपर्न उनको भनाइ छ। उनका अनुसार खजुरा अस्पतालमा प्रत्येक महिना पाँचदेखि छ जनासम्म पाठेघरको क्यान्सरका लागि उपचारका लागि जाने गर्दछन्। अस्पतालको तथाङ्गुलामा २४ देखि ६५ वर्षसम्मका क्यान्सर पीडितहरू रहेका छन्।

उनी भन्नन, ‘ह्युमन प्यापिलोमा भाइरस (एचपीमी) को सक्षमणले हुने क्यान्सरको सल्लाहमा औषधि सेवन गरेमा रोग निको हुँच। सानै उमेरमा विवाह गरेमा, असुरक्षित र सानै उमेरमा यौन सम्बन्ध राखेमा, धेरै बच्चा जन्माएमा, धेरै गर्भधारण गरेमा यो रोग लाग्ने बढी खतरा रहने भेरी अस्पतालका स्त्री क्यान्सर रोग विशेषज्ञ कृतिपाल सुवेदीले बताए।

पहिलो चरणमा नै औषधि उपचार गरे निको हुने पाठेघरको क्यान्सरलाई तेस्रो चरणमा पुऱ्याएर शल्यक्रिया नै गर्नुपर्ने कारण चेतानाको कमी भएको डा धोषको भनाइ छ। पाठेघरको मुखको क्यान्सर ह्युमन प्यापिलोमा भाइरस १५चपीमी० को सङ्क्रमणका कारण हुन्छ। महिलामा हुने क्यान्सरमध्ये सबैभन्दा धेरै पाठेघरको मुखको क्यान्सर भएको विशेषव्याख्या सङ्खरनको तथ्याङ्क छ।

सङ्खरनको तथ्याङ्गुलामा यो रोगबाट बर्सेनि दुई लाख ७० हजारभन्दा बढी महिलाको अकालमै मृत्यु हुने गरेको छ। नेपालमा वार्षिक १० हजारको हाराहारीमा पाठेघर मुखको क्यान्सरका नयाँ बिरामी थपिने गरेको देखिएको स्थान्य सेवा विभाग बाल स्वास्थ्य महाशाखाले जनाएको छ। यसमा ८५ प्रतिशत कम विकसित अर्थात नेपाल जस्तो देशहरू पर्दछन्। पाठेघरको मुखमा एचपीमी० भाइरस प्रवेश गरेको छ भने यौनसम्पर्क सुरु भएपछि असर देखिन सुरु हुन्छ।

खेलकुद

नेपाल र युएई क्रिकेटबीच पाँच वर्षको सम्झौता

नेपाल क्रिकेट संघ (क्यान) र संयुक्त अरब इमिरेट्स (युएई) क्रिकेटबीच पाँच वर्षको सम्झौता भएको छ। क्यान र युएई क्रिकेटबीच आगामी पाँच वर्षसम्म ‘होम एन्ड ऑवर’ शृंखलाका लागि दुईपक्षीय सम्झौता भएको क्यानका अध्यक्ष चतुरबहादुर चन्दले जानकारी दिएका छन्। चन्दका अनुसार दुवै राष्ट्रका पुरुष र महिला टोलीले एक-अर्काको मैदानमा शृंखला खेल्नेछन्। आगामी पाँच वर्षसम्म पुरुष र महिला टोलीबीच दुवै राष्ट्रमा शृंखला आयोजना गराउन दुईपक्षीय सम्झौता भएको छ, उनले भने।

दुई क्रिकेट संघबीच दक्षिण अफ्रिकामा सम्झौता भएको हो। १० देखि १४ जुलाईसम्म दक्षिण अफ्रिकाको डर्वानमा भएको अन्तर्राष्ट्रिय क्रिकेट काउन्सिल (आइसीसी)को बैठकका दौरान नेपाल र युएई क्रिकेटबीच सम्झौता भएको चन्दले बताए। सम्झौताका क्रममा क्यानका कार्यवाहक सचिव दुर्गाराज पाठकको पनि उपस्थिति थियो। युएईका सचिव र अप्रेसन हेडहर्स्को उपस्थिति रहेको उनले बताए।

आयोजनामा सम्झौता भएको देश भ्रमण गर्नेछ। आवश्यकताअनुसार युवा टोलीसमेत शृंखला वा प्रतियोगितामा समावेश गराउन सकिने चन्दले बताए। साथै, एकभन्दा बढी शृंखला हुन सक्ने उनको भनाइ छ। यस सम्झौताले नेपाली क्रिकेटका लागि सुखद समाचार आउँछ। यसको बुझाइ रहेको छ। अहिले नेपाली क्रिकेट निकै लयमा छ, यो सम्झौतापछि हुने क्रिकेट शृंखलाले खेलाडीको प्रदर्शन राम्रो हुनेछ, उनले भने।

आयोजनामा देश भ्रमण गर्ने भएको दिनमै नेपाली क्रिकेटका लागि सुखद समाचार आउँछ। यसको बुझाइ रहेको छ। यसको बुझाइ रहेको दिनमै नेपाली क्रिकेटका लागि विश्वकप छनोट, सन् २०२७ को यू-१९ महिला विश्वकप आयोजना गर्न आइसीसीले नेपाललाई सहयोग गर्न भएको छ। चन्दका अनुसार आयोजनाको नेपाललाई आइसीसीले नेपालगञ्जमा कार्यवाहक अस्पताल दिएको छ। अहिले आयोजनाको नेपाललाई आर्थिक रूपमा अनुदान दिएको छ।

युरोपियन लिगमा खेल्नु चुनौती हो : सावित्रा

नेपाली राष्ट्रिय महिला फुटबल टोलीकी स्ट्राइकर स

● एनआइसी एसियाको कर्जा अनलाइनबाटै

एनआइसी एसिया बैंकले 'मुद्री खातामा आधारित अनलाइन कर्जा' नामको योजना ल्याएको छ। बैंकले मुद्री निषेप खाता भएका ग्राहकले बैंकको मोबाइल बैंकिङ (मोबैप) एवं वा वेबसाइटबाट आवेदन दिई निषेपको ९० प्रतिशतसम्म वा अधिकतम दुई लाख रुपैयाँसम्मको कर्जा तुरन्त प्राप्त गर्न सक्ने सुविधा लाएको हो।

डिजिटल फर्स्ट बैंक बन्ने दीर्घकालीन लक्ष्यसहित डिजिटल बैंकिङ को प्रवेद्धन गरिरहेको उल्लेख गर्दै बैंकले ल्याएको यस कर्जाको लाभ लेन योग्य ग्राहक सबैले सहजे कर्जा पाउने जनाएको छ। दुई लाख रुपैयाँमन्दा बढी कर्जाको हकमा भने ग्राहकले डिजिटल फर्म भरेको शाखा कार्यालयमा गई आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरेपछि मात्र पाउने उल्लेख छ। यसरी मुद्री खाता कर्जा प्राप्त गर्ने ग्राहकले हरेक त्रैमासको अन्तसम्ममा व्याज भुक्तानी गर्नुपर्ने नियम रहेको जनाइएको छ। कर्जा लिएको एक वर्ष वा मुद्री खाता कर्जा प्राप्त गर्ने ग्राहकले रहेक त्रैमासको अन्तसम्ममा व्याज भुक्तानी गर्नुपर्ने नियम रहेको जनाइएको छ।

न्यूनतम पाँच हजार रुपैयाँ कर्जा सीमा उपलब्ध हुने यस योजनामा ग्राहकले प्राप्त गर्ने कर्जाको अधिकतम सीमा, व्याजदर, प्रक्रिया शुल्क, कर्जा भुक्तानी सुविधा, पुनर्तालीकरण, सर्तका बारेमा कर्जा लिने प्रक्रियाको ऋममा जानकारी प्राप्त गर्न सक्ने जनाइएको छ। बैंकले हाल देशभरमा तीन सय ६० शाखा, पाँच सय ९९ एटिएम, एक सय ११ विस्तारित काउन्टर एवं ६५ वटा शाखारहित बैंकिङ एकाइमार्फत सेवा दिइरहेको जनाएको छ।

● राष्ट्रिय वाणिज्य बैंकका ११ वटा नयाँ शाखा

राष्ट्रिय वाणिज्य बैंक लिमिटेडले देशको विभिन्न स्थानमा ११ वटा नयाँ शाखा सञ्चालनमा ल्याएको छ। बैंकले विभिन्न जिल्लामा सेवा विस्तारको आवश्यकता रहेको निष्कर्षसहित शाखा सञ्चालनमा ल्याएको हो।

बैंकले सिराहाको गोलबजार, बैतडीको पाटन, दार्चुलाको गोकुलेश्वर, मोरङ्को विराटचोक, मकवानपुरको सानोपोखरा, ललितपुरको ख्वार्को तथा मंगलबजार, सुर्खेतको छिन्चु, कालिकोटको रास्कोट, दैलेखको राकम कर्णाली र स्याङ्जाको वालिङ्मा नयाँ शाखा सञ्चालनमा ल्याएको उल्लेख गरेको छ।

नयाँ शाखा सञ्चालनमा आएपछि बैंकको शाखा संख्या दुई सय ८२ पुरोको जनाइएको छ। बैंकका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत किरणकुमार श्रेष्ठले कर्णाली प्रदेशमा मात्र तीनवटा शाखासहित सहरी क्षेत्रमा शाखा सञ्चालन गरी प्राथमिकताका साथ आमनागरिकमा आधुनिक बैंकिङ सेवा प्रवाह गरिरहेको बताए।

हाल बैंकले ७७ वटै जिल्लाको सदरमुकामसहित दुई सय ८२ शाखा, ६५ एक्सटेन्सन काउन्टर, दुई सय ६१ एटिएम र १९ शाखारहित बैंकिङमार्फत सेवा दिइरहेको जनाएको छ।

● नागरिक लगानी कोषको लाभांश पारित

नागरिक लगानी कोषले सेयरधनीलाई दिने योजना बनाएको २५ प्रतिशत बोनस सेयर वितरण प्रस्ताव पारित भएको छ। कोषको २८०० वार्षिक साधारणमालारे २५ प्रतिशत बोनस सेयर र एक दशमलव ३२ प्रतिशत नगद लाभांश वितरण प्रस्ताव स्वीकृत गरेको हो।

कोष सञ्चालक समितिका अध्यक्ष प्रांडा सूर्यबहादुर थापाको अध्यक्षतामा सम्पन्न भएको सम्भाले आव ०७८/७९ को वार्षिक प्रतिवेदनमाथि छलफल गरी पारित गरेको जनाइएको छ। त्यस्तै, लेखा परीक्षकको प्रतिवेदनसहितो ०७९ असार मसान्तको वासलात, नाफा-नोकसान हिसाब र नगद प्रवाह विवरणमा छलफल गरी पारित भएको कोषले जनाएको छ।

सभामा कोष सञ्चालक समितिका अध्यक्ष प्रांडा थापाले कोषले सञ्चालन गरिरहेको सरकारी, गैरसरकारी एवं निजी प्रतिष्ठानमा नसमेटिएका अन्य क्षेत्रका नेपाली नागरिकलाई सामाजिक सुरक्षाको

कपोरेट

प्रत्याभूतिसहितको बचत कार्यक्रमले समेट्ने बताएका थिए।

अध्यक्ष प्रांडा थापाले कोषले संकलन गरेको बचत रकमलाई राष्ट्रिय गौरवका आयोजनाहरू, पूर्वाधार विकास तथा उत्पादनमूलक क्षेत्रहरू, कोषमा आबद्ध सहभागीलाई सहयोग पुग्ने गरी विभिन्न ऋण सापेटीहरू एवं बुँजीबाजारका विभिन्न ओजारहरूमा लगानी विविधीकरण गरी प्रतिफल अभिवृद्धि गर्न सकिने अवसरका रूपमा रहेको बताए। कोषमा विद्यामान सम्भावना तथा अवसरको उपयोग गर्दै समस्या एवं चुनौतीलाई समाधान गरी लगानीलाई उत्पादनशील क्षेत्रमा प्रवाह गर्ने उनले प्रतिबद्धता व्यक्त गरे। कार्यक्रममा कोषका कार्यकारी निर्वेशक रमण नेपालले कोषको वस्तुरितिबारे जानकारी दिएका थिए। कोषको कारोबारलाई क्रमशः सूचना प्रविधिमैत्री बनाउँदै आगामी दिनमा कोष कारोबारलाई विस्तार गरिने उनको भनाइ थिए।

● सूर्योदय वोमीको एफपिओ बिक्री प्रबन्धकमा कुमारी क्यापिटल

सूर्योदय वोमी लघुवित्त वित्तीय संस्था लिमिटेडले सर्वसाधारणले एफपिओ (फर्दर पलिक अफरिड)का लागि कुमारी क्यापिटललाई धितोपत्र निष्कासन तथा बिक्री प्रबन्धकमा नियुक्त गरेको छ। लघुवित्त प्रतिक्रिया १०० रुपैयाँको दरमा ४६ हजार सात सय २९ कित्ता सेयर निष्कासन गर्न लागेको हो।

कुल ४६ लाख ७३ हजार रुपैयाँको उक्त सेयर निष्कासन तथा बिक्री प्रबन्धक नियुक्त गरेको सम्भौतामा दुवै पक्षको हस्ताक्षर भएको जनाइएको छ। सम्भौतामा लघुवित्तका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत मोक्षप्रसाद पोर्नी र क्यापिटलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पुष्प शर्माले हस्ताक्षर गरेको उल्लेख छ।

सूर्योदय वोमी लघुवित्तको अधिकृत बुँजी एक अर्ब रुपैयाँ, जारी बुँजी ११ करोड ५४ लाख ५५ हजार रुपैयाँ र चुक्ता बुँजी ११ करोड सात लाख ८२ हजार रुपैयाँ रहेको कुमारीले जनाएको छ। हाल एक लाख ७१ हजारभन्दा बढी सदस्यलाई एक सय ९२ शाखामार्फत सेवा दिँदै आएको जनाइएको छ।

● गलेश्वर आश्रमलाई सिटिजन्स बैंकको सहयोग

सिटिजन्स बैंक इन्टरनेसनल लिमिटेडले देवघाट धामको गलेश्वर आश्रमलाई अर्थिक सहयोग गरेको छ। बैंकको नारायणगढ शाखाले संस्थागत सामाजिक उत्तरदायित्व आश्रमलाई दुईपटक गरी पाँच लाख रुपैयाँ सहयोग गरेको छ।

तनहुँको देवघाटमा रहेको संस्कृत गुरुकुलमार्फत देशभरिका विद्यार्थीलाई निःशुल्क संस्कृत शिक्षा प्रदान गर्दै आएको गलेश्वर आश्रमलाई गुरुकुल भवन निर्माणको सहयोगार्थी यसअधि तीन लाख रुपैयाँ र हाल भवनको कार्यप्रगति निरीक्षण गरी पाँच लाख रुपैयाँ सहयोग उपलब्ध गराएको बैंकले जनाएको छ। साथै, बैंकको महोत्तरीको सम्मी शाखाले जनता माध्यमिक विद्यालयका करिब एक सय विद्यार्थीलाई फोला वितरण गरेको जनाइएको छ।

बैंकको सामाजिक उत्तरदायित्वान्तर्गत भोला वितरण गरेको उल्लेख छ। उक्त विद्यालयमा अधिकारी सुरिलम तथा दलित समुदायबाट र कमजोर आर्थिक अवस्था भएका विद्यार्थी अध्ययनरत रहेकाले उनीहस्तको शैक्षिक कार्यलाई थोरै भए पनि मद्दत पुग्ने विश्वासका साथ सहयोग गरेको बैंकले जनाएको छ। हाल बैंकले देशभरमा एक सय ८८ शाखा, एक सय ४५ एटिएम, तीन विस्तारित काउन्टर तथा १७ वटा शाखारहित बैंकिङ इकाइमार्फत सेवा दिइरहेको जनाएको छ।

● आइएमई लाइफको सेयर रजिस्ट्रारमा ग्लोबल आइएमई क्यापिटल

आइएमई लाइफ इन्स्योरेन्स कम्पनी लिमिटेडले

आफ्नो कम्पनीको सेयर रजिस्ट्रारसम्बन्धी कार्य गर्नका लागि ग्लोबल आइएमई क्यापिटल लिमिटेडलाई सेयर रजिस्ट्रारमा नियुक्त गरेको छ। सेयर रजिस्ट्रार नियुक्तिसम्बन्धी सम्झौतामा बिमा कम्पनीका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत कवि फुँयाल र क्यापिटलका प्रमुख कार्यकारी अधिकृत पारसमणि ढकाले हस्ताक्षर गरेका हुन्।

कम्पनीले ०७४ असार २० गते नेपाल बिमा प्राधिकरण (तत्कालीन बिमा समिति)बाट जीवन बिमाको कार्य गर्ने इजाजतपत्र प्राप्त गरी मिति ०७४ साउन १ देखि बिमा व्यवसायको कार्य सञ्चालन गर्दै आएको छ। हाल कम्पनीको अधिकृत बुँजी पाँच अर्ब रुपैयाँ रहेको जनाइएको छ। जारी तथा चुक्ता बुँजी चार अर्ब रुपैयाँ रहेको कम्पनीको देशभरमा एक सय ४० शाखा-उपशाखा कार्यालय रहेको जनाइएको छ।

चालू आर्थिक वर्षको तेस्रो त्रैमाससम्म कम्पनीले दुई अर्ब ८८ करोड ५८ लाख रुपैयाँ कुल बिमाशुल्क आर्जन गरेको जनाएको छ। सोही अवधिसम्म कम्पनीको जगेडा कोषमा एक अर्ब ९० करोड पाँच लाख रुपैयाँ सञ्चित रहेको तथा जीवन बिमा कोषमा ६ अर्ब सात करोड ७३ लाख रुपैयाँ रहेको जनाइएको छ। कम्पनीले तेस्रो त्रैमाससम्ममा खुद नाफा ८८ करोड २४ लाख रुपैयाँ गर्दै आएको बित्रानी ६९ पैसा रहेको जनाइएको छ। कम्पनीले सर्वसाधारण समूहतर्फ छुट्याएको ४० प्रतिशत अर्थात एक अर्ब २० करोड रुपैयाँबाबाको देशभरमा एक सय १२ शाखामार्फत प्रदान गरिएको छ।

राजनीतिलाई...

जिताउनेसम्मका खेलमा, चुनाव सकिएपछि कसलाई मन्त्री अथवा संवैधानिक निकायमा पुऱ्याउने भन्ने विषयमा पनि चटक हुनेगरेको छ। गिरिजाप्रसाद कोइरालाई गणतन्त्र नेपालको पहिलो राष्ट्रपति बनाउने घोषा पिलाएर अवैधानिक रूपमा गणतन्त्र कार्यान्वयन भयो, त्यसपछि भारत र माओवादीले नै गिरिजालाई राष्ट्रपति अस्वीकार गरे। त्यो पनि चटकै थियो। अहिले पनि चटक चिरिहेको छ। अझैकति चल्ने हो चटक। सरकारको गतिमति

देखेर अपराधीहरू खुशी छन्। अपराधीहरूको सरकारले मुद्दा फिर्ता लिने, अदालतले बरी गर्ने क्रम सुरु भएको छ। अदालत कानुनमा उभिन नसक्ना र अपराधीलाई दण्डत गर्नुभन्दा पनि राजनीतिकरणमा रमाउनु र अपराधीले गलाभिर माला र गलाभिर अविवर दलेर जेलबाट समाजमा आउनु पनि चटकको नैयाँ रड्डूहुँ दुनपुगेको छ। १० दलीय गठबन्धन सरकार अपराधीका लागि होली पर्वजस्तो हुनपुगेको छ।

राजनीति रलपार्कमा धुलोलाई सर्वोषधि भनेर विक्री गर्ने चटकेका लागि भीडलाई भ्रमित पारेर धुलो बेच्नु र स्वार्थ पूरा गर्नुमात्र उसको

धर्म हो। कहिले कहिले चटकेले मान्छे मारेर ब्यूँताएको इन्द्रजाल देखाएर पनि धूलोलाई औषधि नै हो भन्ने विश्वास दिलाएर धुलो बेच्च र पैसा कमाउँ छ। व्यवसायीले व्यवसाय गर्छ। राजनीति सेवा हुनपर्थ्यो, नेतृत्व बर्गले राजनीतिलाई व्यवसाय बनाइदिए। लोकतान्त्रिक राजनीति तमासा अन्तहीन नाटकघरजस्तो हुनपुग्यो। देश बर्बादी, लथालिङ्ग अवस्थाबाट असफल राष्ट्र हुने ओहालो यात्रामा लाग्यो। बचाउने कोही देखिएनन्। त्यसैले भन्न सकिन्छ राजनीतिमा अपराधीकरण मिसाइएपछि राजनीति नै अपराधीकरणको पञ्चाभित्र पुगेको छ।

आफैतित्री...

खाँण अहिले पुरुषका लागि थुनामा रहेका छन्। संधीय संसदको प्रमुख प्रतिपक्षी दल नेकपा एमालेले आफै सचिव ठोपबहादुर रायमाझी समेत नक्कली भुटानी शरणार्थी काण्डमा पक्काउ पर्ने साथ नेकपा एमालेले उनलाई पार्टीबाट निलम्बन गरेको भएपनि कांग्रेसले नेता खाँणलाई अहिलेसम्म पार्टीबाट निलम्बन गरेको

छैन। अनुसन्धानमा सहयोग गर्न कांग्रेसले नेता खाँणलाई निलम्बन गर्नुर्नेमा सो काण्डका सम्भापति देउवाकी श्रीमती आरजु राणा र खाँणकी श्रीमती मञ्जु खाँण समेत मुहिएका समाचारहरू प्रकाशित हुँदै आएका भएपनि प्रहरीले उनीहरूलाई सामान्य सोधपुछसम्म गर्न सकेको छैन। सत्ता गठबन्धनको प्रमुख घटक रहेको नेपाली कांग्रेसले पुष्टकमल दाहाल नेतृत्वको सरकारमा महत्वपूर्ण जिम्मेवारी पाएका भएपनि उसले जनताको नजरमा खासै उपलब्धिमूलक

कार्य गर्न नसकिरहेको कांग्रेसबृत्तबाटे चर्चा परिचर्चा गरिएको छ।

सत्ता गठबन्धनमा रहेका दलहरू नेपाली कांग्रेस माजोवादी केन्द्र, नेकपा एकीकृत समाजवादी, जनता समाजवादी, नागरिक उन्मुक्ति पार्टी लगायतका दलहरू अहिले सत्ताको दुरुपयोग गरि जसरी भएपनि सत्ता जोगाउनकैका लागि मात्र लागि परेका हुनाले कांग्रेसमित्रको बेथिति अझै बद्दन सक्ने सम्भावना देखिएको छ।

प्रधान र...

समितिले सम्मानका लागि नाम छनोट गरेको थियो। प्रत्येक बर्ष प्रधान गरिने यो सम्मानबाट यस अधि सम्भापित व्याक्तित्वहरू केदारभक्त मथेमा, चाँदी जोशी, डा. भगवान कोइराला, डा. विमल कोईराला, महावीर पुन, भोजराज पोखरेल, दमननाथ दुङ्गाना, डा. सुरेशराज शर्मा, खिलाराज रम्पी, उमेश मैनाली, दामोदर गौतम, डा. देवेन्द्रराज याज्ञे, कुलमान धिसिड, डा. सन्दुक रुहुत, डा. गोरीशंकर लाल दास र सूर्यनाथ उपाध्यायलाई सम्मानित भइसकेका

छन्। त्यसैगरी २०७७ गोरक्ष बहादुर न्युच्चे प्रधानलाई र २०७८ भानु प्रसाद आचार्यलाई एक कार्यक्रमबीच साउन ३ गते भव्य समारोहमा उपराष्ट्रपति रामसहाय प्रसाद यादवले प्रदान गर्नुभएको छ। साल्ट ट्रेडिङ्को यस्तो कार्यलाई सबत्र प्रश्ना गरिएको छ।

को हुन हेमबहादुर मल्ल ?

विस १९९५ सालमा निरिमुजी बागलुङमा जमिएका हेमबहादुर मल्ल एक सफल प्रशासक हुन्। २०५७ सालमा उनको हृदयाघातका कारण निधन भएको थियो। उनले आफ्नो कार्यकालमा साल्ट ट्रेडिङ कर्पोरेशनमा संस्थापक प्रमुख,

कार्यकारी प्रमुख, डाइरेक्टर इन्वार्ज, प्रमुख सल्लाहकार जस्ता पदमा रहेका काम गरेका थिए।

यस्तै नेसनल फाइनान्स कम्पनी लि, सगरमाथा इन्स्प्रोरेस सक्षम्पनी लि. र सुवर्ण फर्मास्टुटिकल्स लि. को अध्यक्ष, गोरखाकाली रबर उद्योग, बुट्टवल धागे कारखाना लि. हितकारी युठीको संचालक, नेपाल वनस्पति ध्यू उद्योग लि. जस्ता पदमा रहेका काम गरेका थिए। त्यसका अतिरिक्त नेपाल चैम्बर अफ कमर्स, नेपाल व्यवस्थापन संघको कार्यकारी सदस्य लगायतका अन्य थुप्रै क्षेत्रमा योगदान पुऱ्याएका थिए।

निर्णयकर्ता...

सूचना प्रविधि मन्त्रालयका सचिव कृष्ण बहादुर राउत पक्काउ परेका छन्। उनले मन्त्री र सचिवको आदेश अनुसार टिप्पणी उठाएका थिए। टिप्पणी उठाउने व्यक्ति पक्काउ पर्नु तर निर्णय गर्ने व्यक्तिलाई भने अहिलेसम्म सामान्य सोधपुछ सम्म नगर्नुले सो लिल्ला निवास जग्गा काण्डमा पनि सानालाई ऐने

तुलालाई चैन भन्ने नेपाली उखानलाई चरितार्थ गर्न खोजेको जस्तो देखिएको छ। लिल्ला निवास जग्गा काण्डमा संलग्न भएकाहरूलाई बचाउने खेलमा सत्ताधारी दलका नेतृत्वहरू नै लाग्ने परेका छन्।

हाल प्रहरी हेशासतमा रहेका व्यक्तिहरूले तत्कालिन प्रधानमन्त्री माधव नेपालको निर्देशनमा नै सबै काम भएको र तत्कालिन प्रधानमन्त्री माधव नेपालले पटक पटक आफूहरूलाई बोलाएर लिल्ला निवास जग्गा काण्डको

फाइल तत्काल निर्णय गरि मन्त्रिपरिषदमा पेश गर्न निर्देशन दिनासाथ आफूहरूले फाइल अधि बढाएको प्रहरीलाई बयान दिएका हुनाले तल्लो तहका कर्मचारीहरूबाटै मात्र त्यति तुलो निर्णय हुन नसक्ने भन्दै तत्कालिन प्रधानमन्त्रीहरू यादव नेपालर बाहुराम भद्रार्हाई समेत अनुसन्धानको दायरामा ल्याउनुपर्ने माग उठिरहेको भएपनि दाहाल सरकार भने सत्ता गुन्ने डरले गर्दा उनीहरूलाई बचाउन लागि परेको छ।

नेपालले समेत गरेका भएपनि सत्ताको आडमा बसेर पार्टी निर्माण गर्न उनी लागि परेका छन्। अहिले नै ३२ सिट भएको माजोवादी केन्द्रका अध्यक्षलाई प्रधानमन्त्री बनाउँदा चौतर्फी आलोचना हुँदै आएका र जनमतको कदर नभएको आवाज उठिरहेका वैला १० सिटे एकीकृत समाजवादीलाई कुनै हालतमा पनि प्रधानमन्त्री बनाउन नहुने आवाज कांग्रेस र माजोवादीमा उठेको हुनाले माधव नेपाल भने फेस सेपिड्गुणा लागेका छन्।

कांग्रेसमित्र किंवलो र सभापति देउवालाई संसदीय दलको नेताबाट हटाउनेसम्मको खेल भईरहेको अवस्थामा अहिलेकै अवस्थामा माधव

नेपालले समेत गरेका भएपनि सत्ताको आडमा बसेर पार्टी निर्माण गर्न उनी लागि परेका छन्। अहिले नै ३२ सिट भएको माजोवादी केन्द्रका अध्यक्षलाई प्रधानमन्त्री बनाउँदा चौतर्फी आलोचना हुँदै आएका र जनमतको कदर नभएको आवाज उठिरहेका वैला १० सिटे एकीकृत समाजवादीलाई कुनै हालतमा पनि प्रधानमन्त्री बनाउन नहुने आवाज कांग्रेस र माजोवादीमा उठेको हुनाले माधव नेपाल भने फेस सेपिड्गुणा लागेका छन्।

विगतमा तरलतामा चाप परेको समयमा यो ब्याजदर ८५ प्रतिशतसम्म पुगेको थियो। कुल कर्जा प्रवाह ४८ खर्ब ७९ अर्ब पुगेको थियो जसमा वाणिज्य बैंकहरूको मात्र ४३ खर्ब १४ अर्ब रुपैयाँ थियो।

विगतमा तरलतामा चाप पर्दै जाँदा ८७ प्रतिशतभन्दा अधिक रुपैयाँ निर्धारित भएको थिए।

विगतमा तरलतामा चाप पर्दै जाँदा ८७ प्रतिशतभन्दा अधिक रुपैयाँ निर्धारित भएको थिए।

विगतमा तरलतामा चाप पर्दै जाँदा ८७ प्रतिशतभन्दा अधिक रुपैयाँ निर्धारित भएको थिए।

विगतमा तरलतामा चाप पर्दै जाँदा ८७ प्रतिशतभन्दा अधिक रुपैयाँ निर्धारित भएको थिए।

विगतमा तरलतामा चाप पर्दै जाँदा ८७ प्रतिशतभन्दा अधिक रुपैयाँ निर्धारित भएको थिए।

विगतमा तरलतामा चाप पर्दै जाँदा ८७ प्रतिशतभन्दा अधिक रुपैयाँ निर्धारित भएको थिए।

विगतमा तरलतामा चाप पर्दै जाँदा ८७ प्रतिशतभन्दा अधिक रुपैयाँ निर्धारित भएको थिए।

विगतमा तरलतामा चाप पर्दै जाँदा ८७ प्रतिशतभन्दा अधिक रुपैयाँ निर्धारित भएको थिए।

विगतमा तरलतामा चाप पर्दै जाँदा ८७ प्रतिशतभन्दा अधिक रुपैयाँ निर्धारित भएको थिए।

विगतमा तरलतामा चाप पर्दै जाँदा ८७ प्रतिशतभन्दा